

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars Prima. De Ivrisdictione Et Foro Competenti. Pars Secunda. De Præeminentiis & Præcedentiis

**Luca, Giovanni Battista de
Coloniae Agrippinae, 1691**

Disc. XLIV. Eugubina Legati. De jurisdictione Episcopi exequutionem piorum legatorum, An spectare solùm dicatur subsidiariè, & in casu negligentiaë, vel directè, & immediatè.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74087](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74087)

scopus generaliter visitando Civitatem vel diocēsim adhibere solet ex Canonici Cathedralis, Unde propterea oriuntur controversiæ præcedentiæ cum Capitulis seu Parochis Ecclesiarum inferiorum juxta calum, de quo in *Ampuriens. seu Civitaten. præcedentiæ* 28. Novembris 1659. & 19. Aprilis 1660. coram Melitio, de quo habetur actum hoc eodem libro *sub tit. de præminentiss. disc.* 17. ideoque nullum videbatur adesse gravamen, præsertim quia agebatur de visitatione in eadem Civitate, unde subesse non poterat suspicio, quod hæc nova introductio tractu temporis causare posset onus vel præjudicium expensarum victus, & viatici.

Quoad secundum, aliqui scribentes de partibus cum copiosis allegationibus deductis ex *Carleval. de judiciis, ac Tondut. & Anaichin. in tract. de prevention. in* insitebant in probando decreti præjudicialitatem, dum ita Episcopus se ingerere videbatur in ea administratione, quæ Civitati ejusque deputatis incumbit super exigendis nominibus debitorum, & cogendis administratoribus post finitum officium ad reddendas rationes, ac solvendum reliquatum.

Respondi pariter, nullum adesse gravamen, motivata siquidem procedere dicebam in actibus, seu casibus individuis, in quibus præjudiciale est plures adesse conjudices, seu cumulativam habentes, quia tunc unius præoccupatio, seu preventio in eo casu inducit alterius privativam, atque in his terminis procedunt ea, quæ habentur apud allegatos & alios; Secus autem ubi ambo tendunt ad eundem finem, ita ut unus alterum non impediat, neque preventio privativam alterius causet, tunc enim expedit potius Ecclesiæ, seu loco pio plures habere adjuvatores & cooperatores. Quinimò dicebam ab hoc recursum præsertim omnino abstinendum fore, cum ita potius apud Superiores confirmaretur ea suspicio, quæ de laicis administratoribus haberi solet, quod piorum locorum bona in privatos usus convertant, atque prædecessorum administratorum rationes revidere negligant successores, ut ita unus alterum confoveat, seu cooperiat; Et ex qua etiam ratione per Sac. Congregationem pluries prohibitus est aliquarum Confraternitarum seu piorum locorum abusus, quod administratores expleto tempore suæ administrationis successores eligant, & deponent, cum ita de facili inter aliquos fieri possent collusiones, absque eo, quod usurpationes seu conversiones in usus proprios unquam disceperiantur, ut Egomet, dum essem Vicarius Generalis in patria expertus sum, quod prædicaretur in quadam satis diviti Confraternitate diocesis, adeo ut non parvos labores & incommoda subire oportuerit pro hujusmodi abusu tollendo, cogendisque administratoribus plurium annorum ad reddendas rationes ac restituentium reliquatum.

Aliquod gravamen contineri mihi videbatur in illis decretis, per quæ prohibebatur bona debitorum recipi in solutum seu in adjudicationem, ac etiam prohibebatur administratoribus quandoque deservire per substitutos, Id enim percutit administrationem merè temporalem ex lege erectionis pertinentem ad ipsos laicos, & in qua, cessante abusu ac violatione instituti, non videtur quod Episcopus debeat se ingerere, dum *ditto cap. 8. Sess. 22.* decernitur, quod cognoscere, ac decernere debeat ea, quæ ad Dei cultum, animarum salutem, ac pauperes sustentandos pertinebunt, juxta eorumdem piorum locorum institutionem, & sic circa elemosinarum & subsidiorum congruam distributionem, & ne in pauperum præjudicium, redditus

Card. de Luca de jurisdic. & foro compet.

& bona Montis pietatis alienis usus ab instituto extraneis applicentur, Unde propterea, exercere munus per se ipsum vel per substitutum, pertinet ad deputantes quibus cura habitualis incumbit, atque nil commune habet cum partibus visitoris; Idemque accipienda sunt, nec ne bona debitorum in solutum, nisi in hoc adessent abusus & collusio, verificabilis præsertim in ipsis administratoribus pro eo, in quo essent debitores ex causa reliquatus, quo scilicet urentes pecuniis Montis in eorum usus, assignarent deinde bona inutilia pro incongruo pretio, Sive quod receptio hujusmodi bonorum, ita exhaustiret Montem pecunia numerata, quod exinde impeditum vel diminutum remaneret ejus institutum mptuandi indigentibus, unde remanebat quæstio potius facti quam juris.

EVGVBINA LEGATI

P R O

ILLIS DE ANDREONIBUS, CUM EPISCOPO.

Casus benevole disputatus coram quodam Cardinali a partibus electo.

De jurisdictione Episcopi circa executionem piorum legatorum, An spectare solum dicatur subsidiarie, & in casu negligentia, vel directe, & immediatè.

SVM MARIVM.

- 1 **F**Acti series.
- 2 **F**De distinctione super potestate Episcopi in exequendis piis legatis.
- 3 **R**egulariter potestas Episcopi est ad cogendum heredem ut impleat.
- 4 **H**eredo negligente jus adimplendi devolvitur ad Episcopum, sed cessante negligentia spectat ad heredem.
- 5 **Q**uomodo expectari debeat lapsus anni.
- 6 **A**rbitrium a testatore datum Episcopo, non intelligitur quoad substantiam executionis, sed circa qualitates.

DISC. XLIV.

UM Nicolaus Riceius in ejus testamento mandasset, ex bonis & redditibus ad hunc effectum assignatis, singulis annis dotale subsidium præstandum esse puellæ, quæ habitum in Monasterio Capuccinarum sumere vellet, sin minus alteri puellæ aliud Monasterium ingredi volenti, dummodò esset pauper, ac bonæ vitæ & conditionis arbitrio Episcopi; Hinc orta est controversia, inter dicti testatoris hæredes, & Episcopum super præelectione ex pluribus puellis ad idem subsidium concurrentibus, An scilicet id spectaret ad hæredes vel ad Episcopum respectivè, unde concordanter se remittentibus partibus declarationi cujusdam Cardinalis; Coram isto scribens pro hæredibus, etiam cum senta veritatis, dicebam pro ipsis respondendum videri, cum vera videatur distinctio post antiquioris ab eo allegatos tradita per *Barbos. de univers. jur. Eccles.*

2 *Eccles. lib. 3. capit. 27. numer. 30.* Quod aliud est agere de jurisdictione & potestate Episcopi quoad cogendos hæredes ad executionem & implementum legatorum ac piarum dispositionum, Aliud verò, ut ad eundem devolvatur exequutio, cum electione operum vel personarum, privatè ad hæredes vel alios, ad quos ex dispositione legis vel hominis id pertineat.

Ad primum enim effectum, id rectè pertinet ad Episcopum, quoniam, tam ex dispositione juris communis, quam ex illa *Sac. Conc. Trid. sess. 22. de reform. ma. capit. 1.* ille dicitur exequutor ultimarum voluntatum ex deductis per *Barbos. ubi supra*, & latius per *Carpium* in ejus tractatu de *exequut. testam.* & cum Episcopis hodiè concurrat fabrica Sancti Petri ejusque commissarius in iis locis, in quibus hoc Tribunal introductum est.

Ad secundum verò effectum secùs, quoniam, excepto legato pro redimendis captivis, seu altero casu incertitudinis vel impossibilitatis, Itaut hæres suam facultatem per seipsum ad exercitium deducere non valeat, sibi assistit regula generalis, ut ad eum pertineat legata & pias dispositiones sui auctoris exequi, quoties alter exequutor per disponentem datus non est, solumque, uno, vel altero per annum negligente, intrat quæstio inter DD. an ad Episcopum devolvatur omnimoda facultas exequendi juxta unam opinionem, quæ videtur magis communis, vel solum sibi aperiatur jus cogendi hæredem vel alterum exequutorem ad exequendum juxta alteram, ut clarè probat *text. in cap. 3. de testamentis*, ubi communiter scribentes congesti per *Barbos. in collectan. ad eundem text. & de jur. Eccles. dicto lib. 3. cap. 27. numer. 31. & sequen. ac etiam de potestate Episc. alleg. 82. numer. 15. & sequen. late Carpius*, qui articulum disputat de *exequut. testam. par. 3. cap. 1. & p. 4. c. 1.* & sole clarius dicit *Rub. de testam. ad pias causas cap. 85. numer. 33.* qui alios cumulat, atque ita servat praxis dicti Tribunalis fabricæ, quia non nisi post annum se ingerit.

Est benè verum, quod potestas Episcopi vel alterius Superioris coarctata non est ad expectandum lapsum anni, ut cogere valeat hæredes, vel eos quibus incumbit, ad exequendas pias dispositiones, quoniam quemadmodum legatarius prophanus, ad summum aliam dilationem pati non tenetur, nisi illam durantis confectiois inventarii, ita multominus eam pati debet causa pia, cujus favore juxta unam opinionem, quamvis in Curia non de facili receptam, statim currunt interestia seu usuræ, ex pluries deductis in sua materia *sub tit. de usuris*, sed negligentia prædicta necessaria est ad inducendam in hærede vel alio deputato privationem facultatis sibi aliàs competentis, ejusque translationem ad Episcopum vel alium Superiorem. Cumque hæc sit pœna formalis, qualem continere dicitur quæcumque sui juris privatio *Greg. & adden. dec. 225.* neque pœna detur sine delicto, idcirco negligentia prædicta debet esse talis, quod iusta excusatione cessante delicti speciem habeat.

Non negabantur hæc ex parte Episcopi, sed dicebatur, hujusmodi facultatem ab eo non prætendi ex dispositione juris sed ex illa testatoris, ex illis verbis *arbitrio Episcopi* in testamento contentis, Verùm, cum sensu etiam veritatis, dicebam hujusmodi prætensionem esse parum probabilem, qualem credo à Cardinali Arbitro declaratam fuisse, quoniam verba prædicta directà non erant ad exequutionem legati, & electionem puellæ in genere, sed in solo casu subsidiario, in quo nulla existente puella ingredi volente Mona-

sterium Capucinarum ab ipso testatore designatum, deveniendum esset ad electionem alterius puellæ quodcumque Monasterium indefinitè ingredi volentis, tunc enim quia testator in ista adjecit qualitatem primo casu omisam, quod scilicet esset pauper, ac bonæ vitæ, famæ, & conditionis, idcirco super ista qualitate, ad quam dicta verba directà leguntur, intrat arbitrium reservationum libertatis hæredis, eligendi etiam puellam hujusmodi qualitatibus carentem, Unde propterea jus Episcopi restringi videbatur ad inquirendum, an in puellis per hæredem electis concurrerent necnè qualitates prædictæ, ob quarum defectum electas respuere posset, non autem quoad ipsam jus eligendi & exequendi.

FLORENTINA
CONSERVATORII
PRO
ARCHIEPISCOPO,
CUM
ADMINISTRATORIBUS
SÆCULARIBUS.

Casus disputatus in S. Congregatione Concilii, & resolutus ut infra.

De jurisdictione & auctoritate Episcopi seu Ordinarii loci super Conservatoris, Congregationibus, vel Adunantiis mulierum sæcularium insimul viventium sub propria, vel sæcularium administratione.

SUMMARYM.

- 1 *F* Acti series.
- 2 *R*esolutio Sacra Congregationis.
- 3 *D*e speciebus mulierum de quibus disponunt Canones earum adunantias prohibentes.
- 4 *M*ulieres sæculares absque religioso instituto in domo vel conservatorio viventes, an veniant sub dictis juribus, & in quo.
- 5 *A*n Ordinarius habeat jurisdictionem in Conservatorio mulierum sæcularium & num. 8.
- 6 *Q*uomodo procedendum in materia jurisdictionis, & immunitatis Ecclesiasticæ.
- 7 *R*eprobatur *Ciriac. controuv. 504.* & de *Iesuitarum* suppressione.
- 8 *D*eclaratur *Menoch. conf. 948.* & de *conclusionis de* quantum. 5.
- 9 *R*eferuntur plures declarationes S. Congregationis circa hujusmodi Conservatoria.
- 10 *Q*uomodo in Conservatoriorum clausura Ordinarius debeat providere.
- 11 *D*e *Monasterio Oblatarum Turris speculorum Urbis.*